

nemara pesnici, ko se je odločila, trpka bolečina srcé:

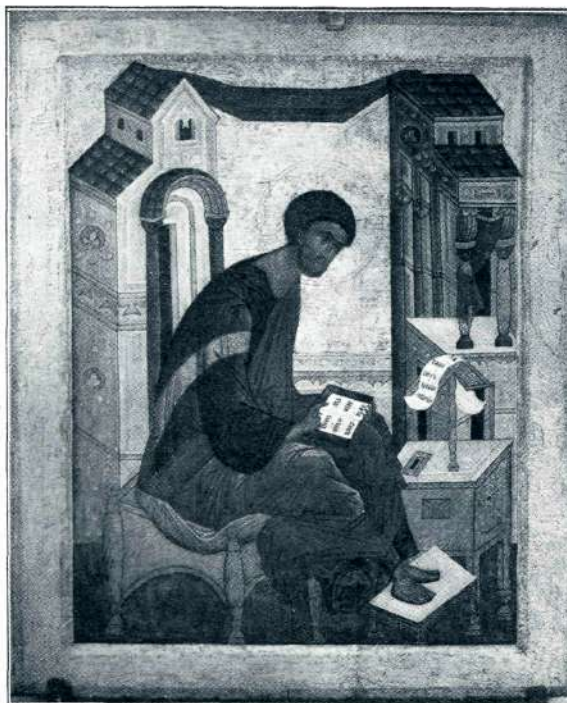
Prijatelj ko doslej mi bodi,
ženó pa mlajšo si dobodi:
sem v letih jaz, ti mlad si mož,
moj vrt je pust, ti rad bi rož.

Vse drugače zvené besede, ki odpravi ž njimi nadležnega vsiljivca; mož se ji približa z zvodniškim ali drugače nepoštenim namenom, toda že njena nepristopna ženska dostojanstvenost ga tako porazi, da ne ve ne kam ne kod, kaj šele ogovor:

Ce lep bi bil in pošten tvoj namén,
bi jezik ne jecljal ti nakažen,
ne bégale bi od sramú očí:
kedor je mož, iz srca govori.

Sappho je bila v Mytilenah načelnica ženskemu društvu, ki mu je bil glavni namen služba boginji Aphroditi. Že to sámo priča, da je imela med svojimi rojakinjami velik ugled; potrjuje pa domnevo zlasti dejstvo, da so pošiljali premožni starši vsega grškega otočja in še od drugod svojo žensko deco k njej v muzično izobrazbo. Poučevala je deklice v petju, godbi in plesu, jih vadila v uglajenem vedenju in zlaganju družabnih pesmi, jih uvajala v bogočastje in plela ž njimi vence Aphroditi, skratka, vzdrževala je, če hočemo, nekako dekliško vzgojilnico, kjer je premajal mladi ženski svet skrben pouk o vsem, kar sta zahtevala čas in moda od olivanih grških gospé.

Naravno je, da so se prepletale med dovzetnimi srci mladih gojenk in lepo, duhovito, gosposko učiteljico vezi presrčnega prijateljstva, spoštovanja in oboževanja. Saj tudi danes ni drugače in bo zmerom takó. Sappho je vračala svojim častilkam z ljubeznijo, iz katere žehiti navidez vroč dih strastne erotičnosti. To in pa dejstvo, da je sploh vsa njena poezija prepojena z nagnjenjem do lastnega spola, je dalo že starim povod za ustvaritev pojma tako imenovane »lesbiške ljubezni«, homoerotične zablode žená, kakršna je bila med grškim ženstvom tuintam res v navadi, nemara celó pogostejše kot v splošnem dandanes.¹ Attiška gluma, še bolj pa kasnji učeni razlagalci so naprtili Sapphi slóves prve in najbolj prstodušne oznanjevalke te skrite zabrede; s tem so vzeli njenim pesmim vse, kar je duhovnega v njih, njo pa zaznamenjali s sramotnim žigom opačne hotnice. V tem načinu ocenjevanja je mnogo zlobe, mnogo tudi nerazumevanja. Athenec si sploh predstavljati ni utegnil, kako je móči ženskemu bitju nastopati v javnosti in dajati svetu povod, da govori o njegovem delu in nedelu, kot je bilo pri Sapphi obično. Athenska žena je bila iz družabnega življenja za zmerom izključena; priklenjena je bila zgolj na dom, kjer ji je v puščobi in samoti, med gospodinjskimi posli v družbi služinčadi usihalo življenje. Drugače pri Dorcih in Aioli. Njihovo ženstvo je bilo z moškimi enakopravno in se je smelo ude-

RUSKA IKONA, SV. EVANGELIST MARKO
(XV. STOL.)

leževati vsega, kar se je koli godilo v javnem, ter uveljavljati tudi svoje morebitne duševne zmožnosti. Te so bile v aiolski Sapphi neprimerno velike, njeno ime po vsem grškem svetu znano in češčeno, povoda torej dovolj, da jo je postavila ujedljiva athenška gluma v zlohotno izpačeni podobi na oder, očitajoč ji nenasitno lákot po moškem in v isti sapi tribadstvo. Pa tudi modernemu človeku je pravilno ocenjevanje Sapphine poezije težko, če ne upošteva nam v marsičem povse tuje grške čuvstvenosti, običajev in predsodkov. Ne smemo namreč pozabiti, da je videl Grk možnost pravega, globokega, iz duše v dušo segajočega prijateljstva le med pripadniki istega spola. Kdo ne pozna Sokratovih odnosov do Alkibiada? Ali je treba gledé tega še posebej omenjati Platona, Sophokla in celo vrsto drugih, ne samo po duhu, tudi po srcu velikih mož? Seveda je v takih prijateljskih zvezah premnogokrat zabrneta erotična struna. Mi smatramo le-to za zablodo, Grku je bilo prirodno in domače. Ali v Sapphinem razmerju do njenih učenk te vrste čutnosti ni iskati. Krepkó in po pravici zavrača Wilamowitz to domnevanje, ko pravi: »Hier, wo ... die selbstbewußte Dienerin der Göttin, die Lehrerin und Meisterin zu ihren Schülerinnen redet, deren Seelen sie selbst erst zum geistigen Leben erweckt hat, wo also jeder unlautere Gedanke nicht nur eine Blasphemie, sondern eine Dummheit ist, wirkt die Sprache des heißen, sehnenden Liebesgefühles freilich wie ein Klang aus einer anderen Welt, aber aus keiner irdischen; nur schwingt sie sich nicht in die Ätherhöhen der Spekulation ... sondern hält sich echt weiblich an die Person,

¹ Gl. Hans Licht, Sittengeschichte Griechenlands, Aretz, Dresden und Zürich; izérpno delo, pred kratkim izšlo.